

Moodul 1

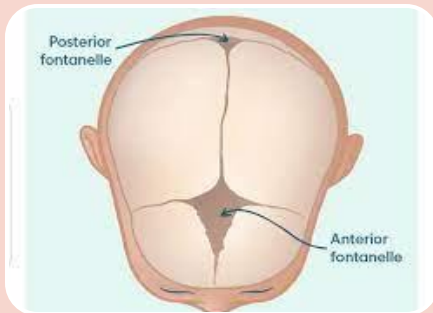
Teooriamaterjal 1:

Lapse motoorika ja kõne normaalne areng ja kasvamine

VIRTUAL CHILDREN'S HOSPITAL FOR
LEARNING PEDIATRIC NURSING

Imikuiga (0 -1 aastat) (I)

LÕGEMETE SULGUMINE

Eesmine (suurem)

- Rombi-kujuline
- Sulgub 12.-18. elukuul

Tagumine (väiksem)

- Kolmnurga-kujuline
- Sulgub 8.-12. elunädalal

KEHAKAAL JA PIKKUS

6 kuud:

- Kehakaal peaks kahekordistuma sünnikaaluga võrreldes

12 kuud:

- Kehakaal peaks kolmekordistuma sünnikaaluga võrreldes

Peaks kasvama 1-3 cm kuus

HAMBAD

Esimesena lõikuvad alumised keskmised lõikehambad (tavaliselt umbes 10. elukuul)

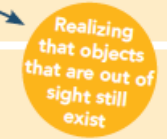
VIRTUAL CHILDREN'S HOSPITAL FOR
LEARNING PEDIATRIC NURSING

Imikuiga (0 -1 aastat) (II)

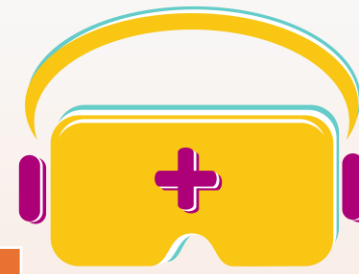
	MOTOR SKILLS	LANGUAGE
2 MONTHS	 <ul style="list-style-type: none"> Raises head & chest Head control improving Moves head side to side Should be SMILING 	Makes verbal noise (coos)
4 MONTHS	 <ul style="list-style-type: none"> Begins to PLAY Rolls from prone to supine Holds & reaches for toys Head leads body when pulled to sit 	Babbling (copies noises)
6 MONTHS	 <ul style="list-style-type: none"> Can sit up w/support STRANGER ANXIETY begins Tripod sit 	Babbles (nonspecific)
8-9 MONTHS	 <ul style="list-style-type: none"> Sits without support Crawling Stands with pulling & holds onto object PINCER GRASP OBJECT PERMANENCE 	
10-12 MONTHS	 <ul style="list-style-type: none"> Walking Separation anxiety 	Simple words like "dada"

Rolls on the floor rhymes with four!

Väikelaps 1-3 aastat (I)

VIRTUAL CHILDREN'S HOSPITAL FOR
LEARNING PEDIATRIC NURSING

	15 kuud	18 kuud	24 kuud	30 kuud
Üld- mootorika	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Könnib iseseisvalt 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ronib trepist ✓ Tõmbab mänguasju 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Lööb jalaga palli ✓ Suudab seista kikivarvul ✓ Ronib mööbliesemete peale ja sealt maha 	
Peenmootorika	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sööb sõrmedega ✓ Kasutab osutamisel nimetissõrme ✓ Haarab väikseid esemeid pöidla ja nimetissõrme/keskmise sõrme abil 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kasutab sageli käsi: esemeni ulatumiseks, haaramiseks, lahti laskmiseks, klotside ladumiseks ✓ Keerab raamatulehti ✓ Võtab jalast jalanõud ja sokid ✓ Asetab neli kuubikut üksteise otsa 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ehitab 6-7 klotsist torni ✓ Parema/vasaku-käeline ✓ Sirgeldab, värvib ja imiteerib pintslitõmbeid ✓ Vajutab ukselinke ✓ Asetab ümaraid pulgakesi aukudesse 	
Kõne mõistmine	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Saab aru 100-150 sõnast ✓ Järgib korraldusi ilma käeviibeteta ✓ Suhtlemisel vaatab täiskasvanule otsa 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Saab aru, kui öledakse "Ei" ✓ Saab aru 200 sõnast ✓ Ütleb: "Mis see on?" 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Osutab nimetatud kehaosadele/piltidele raamatus ✓ Kuulab lihtsaid lugusid ✓ Ütleb: "Minu (oma)" 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Täidab 2 eraldi korraldust

Väikelaps 1-3 aastat (II)

VIRTUAL CHILDREN'S HOSPITAL FOR
LEARNING PEDIATRIC NURSING

	15 kuud	18 kuud	24 kuud	30 kuud
Keelekasutus	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kordab sõnu ✓ Laliseb lauseid 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sõnavara: 15-20 sõna ✓ Kasutab tuttavate objektide nimetusi 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sõnavara: 40-50 sõna ✓ 2-3 sõnast koosnevad laused (e.g. "Anna küpsist") ✓ Kasutab omadussõnu: nälgane, kuum, külm 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sõnavara: 150-300 sõna
Mahajäämuse märgid	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Könnib pidevalt kikivarvul ✓ Küps kõnnimuster pole välja kujunenud 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ei kõnni ✓ Ei kasuta 15 sõna ✓ Ei saa aru tavapärase majapidamise esemete otstarbest 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ei kasuta 2-sõnalisi lauseid, ei imiteeri tegevusi ega järgi põhikorraldusi ✓ Ei oska lükata ratastel mänguasju 	

VIRTUAL CHILDREN'S HOSPITAL FOR
LEARNING PEDIATRIC NURSING

Koolieelik 3-5 aastat (I)

	3 aastat	4 aastat	5 aastat
Üldmootorika	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ronib hästi ja jookseb kergelt ✓ Sõidab kolmerattalisega ✓ Astub trepist üles ja alla vahetades jalga ✓ Kummardab ette ilma kukkumata	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Viskab palli üle pea ✓ Lööb palli jalaga edasi ✓ Oskab palli tagasi pörgatada ✓ Hüppab ühel jalal ✓ Liigub astetest üles ja alla vahetades jalga	<p>Võib osata:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Hüpata ✓ Ujuda ✓ Uisutada ✓ Ronida ✓ Kiikuda
Peenmootorika	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Riietub lahti ✓ Joonistab järele ringe ✓ Torn 9-10 klotsist ✓ Hoiab pliatsit ✓ Keerab kõrke lahti ja kinni ✓ Keerab raamatulehti ükshaaval	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kasutab kääre ✓ Teeb järgi suurtähti ✓ Joonistab ringe, nelinurki, jäljendab risti ja rombi joont mööda ✓ Joonistab inimese 2-4 kehaosaga ✓ Seob kingapaelu	<p>Oskab joonistada inimest ja mõnda suurtähte</p> <p>Võib osata riietuda ja lahti riietuda</p> <p>Oskab kasutada kahvlit, lusikat ja nuga</p> <p>Reeglina saab hakkama tualeti kasutamisega</p>

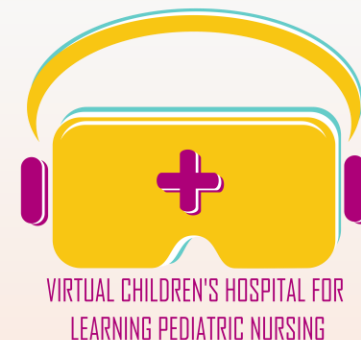

Koolieelik 3-5 aastat (II)

HOSPITAL FOR NURSING

	3 aastat	4 aastat	5 aastat
Suhtlemine	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Saab aru enamikust lausetest ✓ Saab aru ruumisuhetest (sees, peal, all) ✓ Järgib 3-osalist korraldust ✓ Saab aru poolest vestlusest väljaspool perekonda ✓ Ütleb: "Miks?" ✓ 3-4-sõnalised laused ✓ Räägib varem toimunud ✓ Sõnavara: 1000 sõna ✓ Ütleb oma nime, vanuse ja soo ✓ Kasutab asesõnu ja mitmust	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Räägib täislausetega ✓ Jutustab lugu ✓ 75% kõnest on mõistetav välistele vaatelejatele ✓ Püsib teemas vestluse ajal ✓ Teab tuttavate loomade nimetusi ✓ Teab vähemalt üht värvust ✓ Oskab olla kõnes veenev ✓ Oskab loendada mõnd numbrit ✓ Sõnavara: 1500 sõna	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Valdav osa lapse kõnest on mõistetav ✓ Selgitab, kuidas eset kasutada ✓ Osaleb pikkades ja detailsetes vestlustes ✓ Räägib minevikust, tulevikust ja kujuteldavatest sündmustest ✓ Vastab küsimustele "Miks?" ja "Millal?" Oskab loendada 10-ni ✓ Oskab öelda nime ja aadressi ✓ Suudab lugu osaliselt meenutada ✓ Kõne peaks olema täiesti arusaadav, isegi artikulatsiooni raskuste korral ✓ Kõne on üldiselt grammatiliselt korrektne ✓ Sõnavara: 2000 sõna

Koolieelik 3-5 aastat (III)

	3 aastat	4 aastat	5 aastat
Mahajäämuse märgid	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Raskused trepil liikumisel ✓ Kõndides kukub sageli ✓ Ei oska ehitada 4+ klotsist torni ✓ Vanematest eemalolek eriti raske ✓ Ei mängi fantaasiamänge ✓ Ei oska ringi järgi joonistada ✓ Lühikesed lõigud Ei saa lihtsatest korraldustes aru ✓ Ebaselge kõne ja süljevoolus ✓ Vähene huvi teiste laste vastu	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ei oska kohapeal hüpata ja 3-rattalisega sõita ✓ Ei oska 4-klotsilist torni ehitada ✓ Ei oska visata palli üle pea ✓ Ei haara pliiatsit pöidla ja sõrmedega ✓ Ei oska kritseldada ✓ Ei oska ringi järgi joonistada ✓ Ei ütle 3+ sõnalisi lauseid ✓ Ei kasuta sõnu “mina”, “sina” ✓ Eirab teisi lapsi, ei huvitu interaktiivsetest mängudest ✓ Klammerdub vanemate külge, nutab nende lahkumisel	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kurvastab sageli ✓ Vähene huvi teiste lastega mängimise vastu ✓ Ei suuda vanematest lahus olla ✓ On äärmiselt agressiivne, kartlik, passiivne või pelglik ✓ Tähelepanu hajub kergesti (ei suuda keskenduda 5 minutit) ✓ Ei saa igapäevaelu toimingutega iseseisvalt hakkama (hammaste pesemine, lahti-riietumine, käte pesemine ja kuivatamine etc.) ✓ Osaleb harva fantaasiamängudes

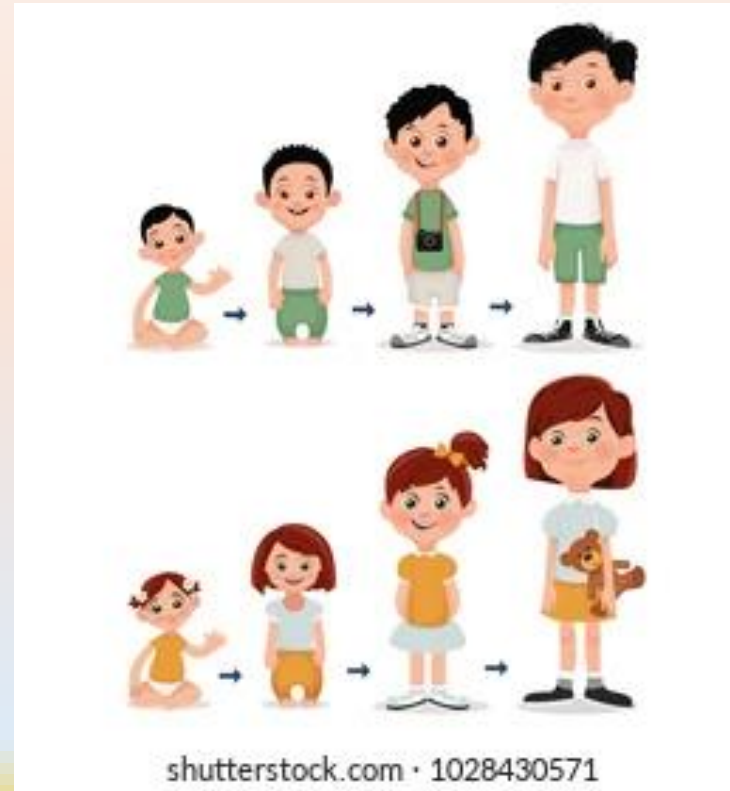
VIRTUAL CHILDREN'S HOSPITAL FOR
LEARNING PEDIATRIC NURSING

Lapse kasvu mõõtmine/lapse antropomeetria

Lapse antropomeetria hõlmab füüsilisi mõõtmisi nagu pikkus, kehakaal ja peaümberrõõ. Mõõtmistulemused kujutatakse graafiliselt kasvukõveratena.

Lapse kasvu jälgimine tervishoiu meeskonna poolt aitab:

1. Tuvastada toitumisega seotud terviseprobleeme.
2. Välja tuua olulise info lapse kasvumustri kohta.

Kehakaalu mõõtmine

Valmista kaal ette: Kasuta täpset, kalibreeritud kaalu, eelistatavalt digitaalset, et saada täpsed mõõtmistulemused. Jälgi, et kaal asuks tugeval, siledal tasapinnal.

Eemalda ülearused rõivad: Täpseima kehakaalu saamiseks, võta lapsel kingad jalast, paksud riided seljast ja eemalda aksessuaarid. Mähe peaks olema kuiv, et vältida lisaraskust.

Lähtesta kaal nulli: Enne lapse kaalule asetamist jälgi, et kaalunäit on nullis.

Positsioneer laps kaalul:

- Imikul kasuta imikutele mõeldud kaalu. Aseta laps ettevaatlikult kaalule, jälgides, et ta lamaks vaikselt.
- Väikelapsed ja suuremad lapsed seisavad liikumatult kaalul, jalad pisut harkis ja käed külgedel.

Loe mõõtmistulemus: Dokumenteerige saadud kehakaal. Imiku puhul kirjutage kaal koheselt üles, kuna laps võib liigutada.

Vajadusel kontrolli tulemus üle: Kui laps liigutab või mõõtmisnäit kuvaril kaob, korda protsessi, tagamaks tulemuse täpsus.

VIRTUAL CHILDREN'S HOSPITAL FOR
LEARNING PEDIATRIC NURSING

Pikkuse mõõtmine

Valmista mõõtmisvahend ette: Kasuta pikkuse mõõtmise vahendit (vertikaalne mõõdulatt, mille külge on kinnitatud üles-alla liikuv horisontaalne peaosa) täpsema tulemuse saamiseks või mõõdulinti väikelastel ja imikutel.

Võta lapsel kingad jalast ja suuremad rõivaesemed seljast: Laps peaks olema paljajalu või sokkides, ilma paksema riietuseta.

Positsioneer laps:

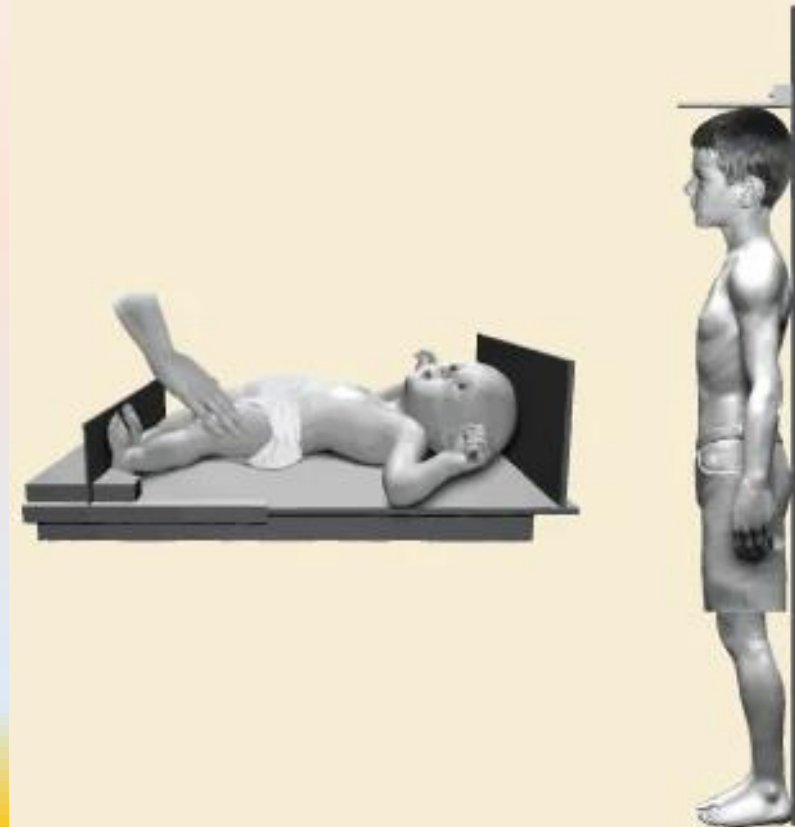
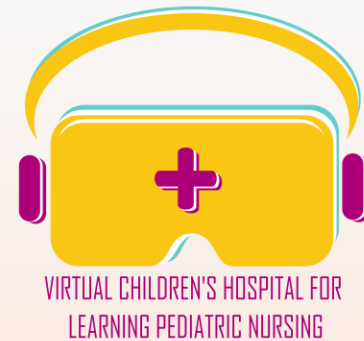
- Kui laps suudab seista, lase tal seista tugeval tasasel pinnal. Jälgi, et lapse kannad, tuharad, õlad ja pea oleksid vastu seina või mõõdulatti.
- Laps peaks seisma sirgelt, jalad koos, käed külgedel ja vaatama otse ette.

Kindlusta õige joondus: Pea peaks olema Frankforti tasapinnas, s.t silmakoopa madalaim punkt on samal tasapinnal kõrvaava ülaosaga.

Vaata mõõtmistulemus: Vii mõõtmisvahendi peaosa allapoole või märgi pikkus seinal teibiriba või pliitsiga, seejärel mõõda põrandast ülespoole tagamaks mõõtmise täpsus.

Dokumenteeri pikkus: Märgi mõõtmistulemus koheselt üles.

Imikud ja väikelapsed, kes ei suuda seista, asetatakse selili lamama ja mõõdetakse pikkus mõõtmislindiga pealaest jalatallani, jalad hoitakse sirgelt.

Imiku pea ümbermõõdu mõõtmine

Pea ümbermõõtu reeglina mõõdetakse sünnist kuni 2. eluaastani lapse kasvu ja arengu jälgimise protsessis.

Vali elastne mõõdulint: Kasuta täpsuse tagamiseks mitte-venivat mõõdulinti nagu näiteks õmbleja mõõdulint.

Paiguta mõõdulint õigesti: Paiguta mõõdulint ümber lapse pea kõige laiema piirkonna kohas. Tavaliselt läheb see kulmude kohalt, üle kõrvade ja ümber kukla, selle kõige väljaulatuvamas kohas.

Jälgi, et mõõdulint oleks tihedalt ümber pea: Lint peaks tihedalt ümber pea olema, ilma et see suruks naha sisse või vajutaks juukseid kokku.

Kontrolli mõõdulindi asendit: Kontrolli, et mõõdulint oleks ühtlaselt ümber pea, mitte nurga all kaldu.

Loe mõõtmistulemus: Kui mõõdulint on õigesti asetatud, vaata mõõtetulemus kohas, kus lindi ots saab kokku lindi põhiosaga.

Dokumenteeri mõõtmistulemus: Tagamaks täpsus, kirjuta saadud peaümbermõõdu näit kohe üles.

VIRTUAL CHILDREN'S HOSPITAL FOR
LEARNING PEDIATRIC NURSING

Lapse kasvugraafik

Hangi kasvugraafik: Kasuta standard-kasvugraafikut, mis vastab lapse vanusele ja soole.

Kogu mõõtmisandmed: Mõõda lapse pikkus, kehakaal ja pea ümbermõõt (kui vaja) iga tervisekontrolli ajal. Jälgi, et mõõtmine oleks täpne.

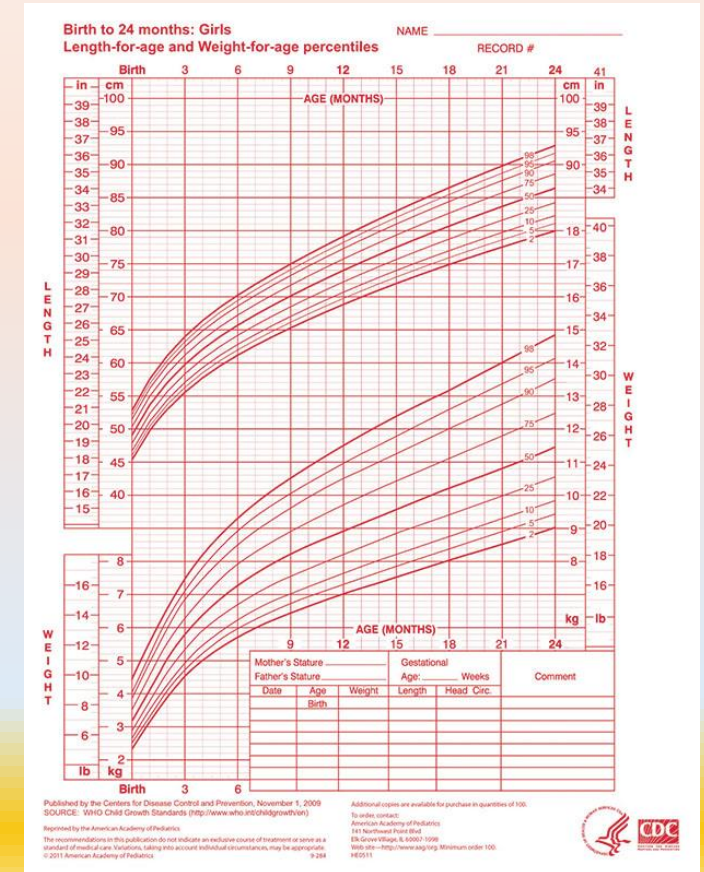
Märgi mõõtmistulemused graafikusse:

- Leia graafikul vastavad teljed (pikkus, kehakaal või pea ümbermõõt).
- Leia horisontaalteljel lapse vanus.
- Moodusta graafik, märkides ära punktid, kus lapse mõõtmistulemused ristuvad vanusega.

Analüüsi kasvumustrit:

- Ühenda punktid, et tuua esile kasvu muutus ajas.
- Võrdle graafiku punkte protsentiili-joonega graafikul. See näitab lapse kasvu võrdluses riikliku lastevalimiga.

Hinda kasvu protsenteile: Tee endale selgeks protsentiilide tähendus (e.g. kuulumine kehakaalu järgi 75. protsentiili tähendab, et laps kaalub enam kui 75% selle vanusegrupi lastest).

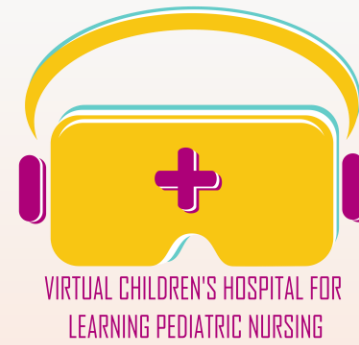

Lapse normaalne kasv

	Weight (kg)	Height (cm)	Weight (kg)	Height (cm)
0 Months	2.5 - 4.3	46.3 - 53.4	2.4 - 4.2	45.6 - 52.7
1 Month	3.4 - 5.7	51.1 - 58.4	3.2 - 5.4	50.0 - 57.4
2 Months	4.4 - 7.0	54.7 - 62.2	4.0 - 6.5	53.2 - 60.9
3 Months	5.1 - 7.9	57.6 - 65.3	4.6 - 7.4	55.8 - 63.8
4 Months	5.6 - 8.6	60.0 - 67.8	5.1 - 8.1	58.0 - 66.2
5 Months	6.1 - 9.2	61.9 - 69.9	5.5 - 8.7	59.9 - 68.2
6 Months	6.4 - 9.7	63.6 - 71.6	5.8 - 9.2	61.5 - 70.0
7 Months	6.7 - 10.2	65.1 - 73.2	6.1 - 9.6	62.9 - 71.6
8 Months	7.0 - 10.5	66.5 - 74.7	6.3 - 10.0	64.3 - 73.2
9 Months	7.2 - 10.9	67.7 - 76.2	6.6 - 10.4	65.6 - 74.7
10 Months	7.5 - 11.2	67.7 - 76.2	6.8 - 10.7	66.8 - 76.1
11 Months	7.4 - 11.5	70.2 - 78.9	7.0 - 11.0	68.0 - 77.5
12 Months	7.8 - 11.8	71.3 - 80.2	7.1 - 11.3	69.2 - 78.9

- Esimestel elupäevadel võib vastsündinu kaotada kuni 10% oma kehakaalust. Kehakaal taastub 7.-10. elupäevaks. Esimesel 3-4 kuul suureneb lapse kehakaal keskmiselt 20-30 grammi päevas. Seejärel, kuni aastaseks saamiseni, suureneb kehakaal umbes 15-20 grammi päevas.
- Esimesel eluaastal kasvab heas tervises laps keskmiselt 2,5 cm kuus, kokku 24-25 cm aastas. Teisel eluaastal kasvab laps 12-13 cm võrra ja kolmandal eluaastal umbes 7-8 cm. Pärast 3. eluaastat kasvumiskiirus väheneb ja laps kasvab keskmiselt 5 cm aastas. Puberteedieas kasvamine kiireneb taas.
- Ajalise vastsündinu pea ümbermõõt on reeglina 35-36 cm. Esimesel kolmel elukuul see suureneb kuni 2 cm kuus, 4.-6. elukuul umbes 1 cm kuus ja and 7.-12. elukuul kuni 0,5 cm kuus. Pärast seda võib pea ümbermõõt suureneda kuni 10 cm, kuni puberteediea lõpuni.

Allikaloend

- Chiocca, E. M. (2011). Assessment of Health and Illness in Children: An Overview. Lippincott Williams & Wilkins, Philadelphia: 1-16.
- Chiocca, E. M. (2020). Advanced Pediatric Assessment, Thread Edition. Springer Publishing Company. USA: 21-60.
- Gormley-Fleming, E & Peate, I.(2019). Fundamentals of Children's Applied Pathophysiology: An Essential Guide for Nursing and Healthcare Students. Wiley Blackwell, London.
- Miall, L., Rudolr, M., Smith, D. (2016). Paediatrics at Galance, Fourth Edition. Wiley Blackwell: 12-16.